

2. táblázat

A megszünt folyóiratok számának megoszlása ország és témakör szerint

	Természet- tudomány és technológia	Társadalom- tudományok	Humán tudományok	Egyéb	Összesen	%
Egyesült Királyság	165	56	13	6	240	22,7
Franciaország	50	11	2	2	65	6,2
NSZK	49	5	5	—	59	5,6
Skandinávia	29	6	3	—	38	3,6
Egyéb nyugat-európai országok	78	12	8	—	98	9,3
Kelet-európai országok	59	23	7	1	90	8,5
USA	228	65	24	2	319	30,2
Kanada	17	4	2	—	23	2,2
Japán	25	—	2	—	27	2,6
Egyéb ázsiai országok	19	10	2	—	31	2,9
Ausztrália	18	11	4	—	33	3,1
Afrika	13	5	2	—	20	1,9
Latin-Amerika	8	3	2	—	13	1,2
Összesen:	758	211	76	11	1056	
%	(71,8)	(20,4)	(7,2)	(1,0)		

felük az Egyesült Királyságban és az USA-ban jelent meg, annak ellenére, hogy a Lending Division ebből a két országból a folyóiratoknak csak 38%-át kapta meg. A beérkezett folyóiratok 10%-a Ázsiából való, a megszünt folyóiratok ezen a földrészen 6%-ot tettek ki. Kevés szűnt meg az európaiak közül is.

A témakör szerinti megoszlás a 2. táblázatban azt mutatja, hogy a megszünt folyóiratok 72%-a a természet-tudományok és a technológia területéről való. Egyötöd részük a társadalomtudományokat, 7%-uk a humán tudományokat képviseli.

A megszünteket az élő folyóiratokkal nem lehet összehasonlítani, mert a folyóiratokat címük alapján nehéz osztályozni.

A megszünt folyóiratok 61%-a angol nyelvű volt, 11%-uk spanyol, ill. portugál.

A tanulmányból nem lehet határozott következtetéseket levonni, az adatok a folyóiratok megszűnésének mértékét és szabálytalan földrajzi eloszlását jelzik. Kimutatják azt is, hogy 1975 végén és 1976 elején szűnt meg a legtöbb folyóirat.

/SMITH, M.: Mortality rate of serial titles = Interlending Reviews, 6. köt. 2. sz. 1978. p. 55–57./

(Jáki Éva)

Hogyan segítik a szovjet folyóiratok szerkesztősei az RZS munkáját

A Referativnűj Zsumal sorozataiban havonta átlag több mint 300 ezer referátum tükrözi a szovjet szakirodalmat. Ez a hatalmas mennyiség megköveteli, hogy a folyóiratok szerkesztősei mindent megtegyenek a publikációk minél gyorsabb és alaposabb referálhatósága érdekében. E segítség lényege az, hogy a publikációkat kísérő összefoglalások minél jobban tükrözzék a cikkek tartalmát.

A legeredményesebb az, ha a VINITI-be gépirásos szerzői referátumok kíséretében érkeznek be az egyes folyóiratszámok. A szerzői referátumok 90–95%-a éri el a kiváló referálók által nyújtott színvonalat. A szerzői referátumok túlnyomó többsége tehát kész kézirat jellegű, aminek következtében lényegesen lerövidül az átfutási idő. A RZS Fizika sorozatának keretében végzett felmérés azt mutatja, hogy ezzel a módszerrel a szakfolyóiratoknak csak 12%-a él rendszeresen.

Általában kevesebb információt nyújtanak azok az összefoglalások, amelyeket a folyóiratok az egyes cikkek címe alatt szoktak közölni. Ezekben az esetekben rendszerint kiegészítő referálásra és újonnan való leírásra van szükség. A cím alatti összefoglalás gyakorlatával a fizikai folyóiratok 6%-a él.

A fizikai folyóiratok szerkesztőinek 38%-a azt a gyakorlatot követi, hogy a szerzőket mondanivalójuk pontokban való összefoglalására készíti. Ezek az összefoglalások jellegüknek fogva a publikációk végére kerülnek. E gyakorlat a RZS szempontjából részint stiláris

okok, részint pedig tartalmi okok miatt nem mindig megfelelő. Kénytelenek tehát gyakran külső munkatársaknak kiadni a cikkeket referálásra.

Hasonló a helyzet azokkal a fizikai folyóiratokkal, amelyek *annotációt* közölnek az egyes cikkekről. Az annotációk legtöbbször alig haladják meg a címek információs értékét. Még szerencse, hogy ez a gyakorlat viszonylag kevésbé terjedt el (3%).

A fizikai folyóiratok 14%-a nem nyújt semmiféle tartalmi összefoglalást cikkeiről.

A helyzet tehát nem túlságosan kedvező, pedig jogszabály írja elő a szerzői referátumok készítésének kötelezettségét. A jogszabálynak érvényt kellene szerezni.

/BUJLOVA, N. M. – FENINA, N. A.: O kacsesztve otrazsenija otecsesztvennüh publikacij v Referativnom Zsrnale VINITI = Naucsno-Tehnicoszskaja Informacija, 1. sor. 8. sz. 1978. p. 18–19./

(Futala Tibor)

A földön kívüli életről 1957–1976 között megjelent kormányzati dokumentumok bibliográfiája

A földön kívüli élet nemcsak a tudományos–fantasztikus regények szerzőit ihlette meg, hanem a fokozódó érdeklődés nyomán számos népszerűsítő, ismeretterjesztő írás is született. A vonatkozó irodalom tömegében azonban kevésbé figyeltek fel a hatalmas költséggel végzett kutatások eredményeként készült amerikai kormányzati dokumentumokra, a *NASA (National Aeronautics and Space Administration = Országos Űrhajózási*

és Űrkutatási Hivatal) mellett mintegy 40 intézmény állami támogatással végzett munkájáról beszámoló jelentésekre, a más nyelvekről – elsősorban oroszról – készült fordításokra, a kongresszusi jelentésekre és egyéb kiadványokra.

Ezeknek a bibliográfiáját állította össze az *Oregon Egyetem könyvtára* azzal a céllal, hogy felhívja rájuk mind a tudományos könyvtárak, mind a kutatók figyelmét.

A bibliográfia 135 tételét részben számítógéppel, részben manuálisan válogatták. A tételek között csak olyan művek szerepelnek, melyek *legalább 25%-ban foglalkoznak a földön kívüli élettel*. A megjelenés időrendjében rendszerezett bibliográfiát tárgykör, egyéni szerző, kibocsátó testület és reportszám szerinti index egészíti ki.

A bibliográfiában a legtöbb a Marssal és az élet nyomainak kutatásával foglalkozó írás, a publikáló intézmények között pedig első helyen a NASA áll.

Az, hogy a bibliográfia csak a legújabb dokumentumokat foglalja össze, még korántsem jelenti azt, hogy korábban ne jelentek volna meg figyelemre méltó írások. Így pl. a *Smithsonian Institution* 1894-es évkönyvének egyik tanulmánya egy a Marssal kapcsolatos elmélettel, egy 1943-ból, a neves csillagász, *James Jeans* tollából származó tanulmány pedig a földön kívüli élet lehetőségeivel foglalkozik.

A bibliográfia összeállítói remélik, hogy az mind a könyvtárak mind az érdeklődők számára hasznos segédesszöveget jelent.

/DAVIS, J.: A bibliography of government documents on extraterrestrial life: 1957–1976. = Government Publications Review, 5. köt. 3. sz. 1978. p.295–309./

(Dezső Zsigmondné)

TÁJÉKOZTATÁSI MUNKA ÁLTALÁBAN

Az Egyesült Királyság tudományos tanácsadói a külképviseletek szolgálatában

Az első tudományos tanácsadót a múlt század végén nevezték ki az Egyesült Államok berlini nagykövetségére, az Egyesült Királyság pedig 1940-ben nevezte ki az első tudományos tanácsadói missziót Washingtonban az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok közti tudományos és műszaki információcsere lebonyolítása érdekében.

A külképviseletek működésének értékelésével – beleértve a megfelelő személyzet kiválasztását is – több jelentés foglalkozott az elmúlt évtizedekben.

A *Plowden jelentés* (1964) szerint a tudományos tanácsadók feladatai többreütök: tanácsot adnak a külképviseletek főbiztosainak és nagyköveteinek és beszámolnak a tudomány és technika fejlődési irányairól; új kapcsolatokat építenek ki elsősorban a fogadó ország tudományos köreivel; a külképviselet kereskedelmi részlegével együttműködve növelhetik a brit szellemi exportlehetőségeket.

A *Duncan jelentés* (1968/69) erősen kétségbe vonta egy állandó tudományos tanácsadói állás betöltésének létjogosultságát. Kivitelezhetőbbnek és főleg gazdaságosabbnak látta, hogy szakértők alkalmanként utazzanak a távoli országokba a helyzet felmérése és az illetékes hazai szervek tájékoztatása céljából. A bizottság javaslata